DE MAASGOUW

Orgaan voor Limburgsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

PRIJS PER JAARGANG:

Voor Nederland . . . . 2 gulden
» België . . . . . 5 franken

Advertentiën: 10 cent per regel.

Dit blad verschijnt 2 maal per maand onder bescherming van het Provinciaal Genootschap voor geschiedenis en oudheidkunde in Limburg.

De nadruk van artikels, buiten toestemming der schrijvers, is verboden.

Abonnementen, brieven en mededeelingen te bezorgen bij de uitgevers Boosten & Stols, Moesmarkt 16, Maastricht.

Abonnementen worden eveneens ontvangen bij alle postkantoren en boekhandelaren.

Bijdrage tot de geschiedenis van het Klooster der Predikheeren te Sittard.

Medegedeeld door P. Doppler.

Bij het schiften der rechterlijke archieven kwam ons in handen de volgende brief van Roermond's bisschop, Eugenius Albertus d'Allamont, aan die van Nieuwstad over het recht der Predikheeren van Sittard, om te Nieuwstad niet alleen, maar in geheel het ambt Montfort *station's* te houden. Het schijnt dat die van Nieuwstad den paters voornoemd dat recht betwist hadden en de Bisschop daaromtrent het noodige onderzoek had doen instellen, waaruit het goede recht dier paters gebleken is. Dit deelde hij aan die van Nieuwstad bij dit schrijven mede en gaf tevens zijne goedkeuring daaraan. In dorso staat: „Brief van Eugenius Albertus waarbij confirmeert word het recht der P. P. Predickheeren tot Zittard van hunne gewoonelycke statien tot Nieuwstadt te sullen blijven houden."

Aangezien zoo weinig bekend is van de geschiedenis van voormeld klooster der Predikheeren, deelen wij dien brief in zijn geheel hier mede:

Ruremonde, den 20en Januari 1635.

Seer live ende wel beminde.

Rypelyck ondersocht ende g'examineert hebbende oft de Eerwaerde Paters Praedickheeren eenige jaerlyckscke statien bij UE. mochten hebben, ofte niet, bevinden dat de voorscreven Paters ettelycke honderde jaeren herwaerts, niet alleen in UE. parochie, maer int geheel districkt van Montfort ende selve in dese stadt van Ruremonde altyt pacifelyck met grooten loff de genoempde statien hebben bedient ende dyenvolgens van onse voorsaten ende alle voorige Bisschoppen tot deselve geapprobeert ende bewetticht, is oversulx niet nieuws dat wij vangelijcken de ditto statie van de Paters Predickheeren door dese tegenwoordige syn bevrachtende ende approberende, soo in UE. parochie als door het gants landt oft districkt van Montfort sorterende onder ons bisdom van Ruremonde, sult daeromme de voorscreven Paters niet hebben in hun alt gebruyck te stooren, maer ter contrarie in 't selve behulpsaem ende toegedaen syn, twelck van UE als van goede Catholycke verwachtende blijven UE. getrouwen Herder in Christo.

Eugenius Albertus Bisschop van Ruremonde.

Grafschriften te Bingelrade.

Wij laten hier volgen de oude grafschriften die te vinden zijn op het kerkhof te Bingelrade, en die ons welwillend werden medegedeeld door den Eerw. Heer J. W. Crousen, rector te Raath-Bingelrade. De Red.

1. 1579 starf Paulus Daems op
Unser Lieber Frauwen Crutwiung.
Bidt Gott vor die Seel.

2. Im Jare Unsers Heils
1594 den 30 Maij starb Marten Von
Nierbeek. Dem Gott gnedig.

3. In September 1603 starb Hindrick
Schoffelen Man von Maria Von
Nierbeek. Die Seele Godt Barmhartigh.

4. An° 1606 starb Geert: (Geertruid) Schoffelen
Husvrouw van Jan Mulder.
Die Seele Godt genädich.

5. Anno 1622 den 22 Juny ist gestorven Maria
Doemen Hausfrauw van Giel Boes.
An° 1651, 8 Oct: ist gestorven
Maria Hare beider Dochter
Bidt Godt vor die Seele.

6. In het Cruts Christi hebe ich gehadt myn welbehagen; Op syn verdienst ben ich gestorven ende alhier begraven. Arnoldt Beckers Custer 1627 den 9den November.

—

7. 1628 October (deels onleesbaar).

—

8. 1631 den 10 Mey starb Giel Gielen: bidt Gott vor die Seel ond sin housvrouw Micke.....

—

9. 1655 20 December starb Gertrudt Schils, housvrouwe van Hein Daemen. Bidt vor die Seel.

—

10. 1656 den 28 Aug. ist gestorven Gertrudt Hartmans Hausvrouw van Peter Boers Bidt Godt vor die Seele.

—

11. An° 1656 den 12 Juny starb.....

—

12. Ihr Lieben Brüder op Erden watt Ich ben dat moedt Ghy werden. Hier ligt begraben Arnoldt Schoffelen, gestorben den 4 July 1661. Bitt Gott vor die Seel.

—

13. 1664 den 10 Juny starb Peter Schutgens Bitt Gott vor die Seel.

—

14. Anno 1666 den 29 Sept. ist gestorven Giel Boes Ehman von Maria Dohmen. Bidt Godt vor die Seel.

—

15. Begraven Maria Boors housvrouw van Jan Cloet, ist gestorven in hare kinderbedde January 1688. Bidt Godt vor die Seele.

—

16. An° 1695 den 30 May ist in den Herren Endschlaffen Joannes Smeets, Gudula Schils Ehman gewezen. Gott Troost die Seel.

—

17. Hier ligt begraven der Ehrsamen Geil Gossens geweehsener Ehman von Anna Dolmans, starb den 14 April 1697. Bidt Godt vor die Seelen.

—

18. Anno 1702 den 26 October ist gestorben die Ehrsame Elisabeth Frins Ehfrauw von den Ehrsamen Hobertus Knoren starb.....
G. T. D. S

—

19. 1703 den 24 Oct. ist in den Herren entschlaffen Hendrig Nibelen gewesener Ehman van Maria Bois.
G. T. D. S

—

20. 1737 9bris Gestorben Weeren...rmens Gott trost die Seel in Ewigheid. Amen.

—

21. Anno 1756 den 15 Febr. starb den Ehrsamen Joannes Bergmans Eheman von Maria Duven starb X D. 1756.

Eene garnizoensverandering te Breust in 1704.

—

Daniel Wolf van Dopff, Veldt-Marschalck, Lieutenant van Sijne Keijserlijke Maiesteyt, Generael van de Dragonders, Lieutenant-Generael van de Cavallerie, en Quartiermeester-Generael van de Armeen der Vereenighde Nederlanden, Colonel van een Regiment Dragonders, Commandant van Maestricht.

Laest en bevelt hier mede aen den Officier, Commanderende het Regiment te paerde van den Graeve van Athlone, tegenwoordigh cantonnerende tot Heugem, Maerlandt en Brust, om eene van de drye compagnien tot Brust te verleggen naer Liebeck en Eckelray, zijnde beijde gehughtens van Brust (1) om aldaer te cantonneren en te verblijven tot naerdere ordre, houdende onder-

(1) Eckelray, d. w. z. het hier bedoeld gedeelte was nooit een gehucht van Breust, maar eene afzonderlijke vrije Rijksheerlijkheid, thans gehucht van St. Geertruide; een ander gedeelte behoorde onder de vrije Rijksheerlijkheid Gronsfeldt en thans onder de gemeente van dien naam.

tusschen goede ordre. Actum Maestricht den 18 April 1704 ende was onderteeckent D. Dopff, onderstont: door ordre van Sijn Excellence ende was onderteeckent Joh: C. Verhoff.

Om eene Compagnie van Brust te verleggen naer Liebeeck en Eckelraye.

Kroniek van Maeseyk.

Medegedeeld door den Z. Eerw. Heer H. P. A. van Hasselt, Kruisheer aldaar.

—

18 Juni. hoorde men hier een swaer gedrommel der canonnen waeruijt men oordeelde dat de slag begonnen was, dit bevestigde sich den twintigste, wanneer eene tijding kwam dat de fransche armée de pruisische armée totaal geslaegen had. Dus was het land vol schrik en benauwdheid te weten de weldenkende burgers en van den anderen kant de Napoleonsgezinde vol vreugde. Deze vrees wierd den 21e grooter wanneer verscheijden deserteurs, die uijt vrees hun corps verlaeten hadden, hier doorkwamen, en verscheijden pruisische gekwetsde, jae zelfs een generael hierdoor passeerde. Dog den 22 kwam een tijdinge dat nae een gevecht van drij daegen de franschen totael geslaegen waeren ontrent Brusselt. Deze tijding was waer want zulken nederlaeg heeft men nooit gehoord. Hier verlooren de Franschen hunne geheele armée, hunne artillerie, de aequipage van Napoleon, met een woord alles, dog de geallieerden bovengemeld hebben veel geleden. In deese slag zijn duijsende gewond, en dagelijks passeerden hier door de Maes scheepen met geblesseerde troepen.

Augusti, gaf den nieuwe koning der Nederlanden een decreet waerdoor hij opriep alle notabelen van ons land tot goedkeuring der nieuwe constitutie. Dus werden in alle arrondissementen de notabelen bijeengeroepen om te stemmen tot het aannemen of verwerpen der constitutie.

In Brabant werd dezelve verworpen met meerderheid der stemmen, dog te Ruremonde wierd dezelve van alle notabelen aangenomen. De reden van verwerpinge waeren verscheijden artikelen die tegen de religie en rechten van Brabant strijden, dog niettegenstaende wierd dezelve goedgekeurd door de staeten van Holland Naedat de constitutie nu aengenomen was, zag men de bisschoppen van het Nederland, zoo door hun herderlijke brieven aen den koning als aen hun onderdaenen, zig daer tegen stellen. —

Hunne reden waer 1° dat de constitutie protectie gaf aen alle gezintheden van godsdienst 2° dat de Provinciale staeten het gezag hadden over de uijtwendige oefeninge der godsdienst, dat alle gedachten vrij waeren over godsdienstige zaeken, 3° dat de koning de inspectie hadde over de scholen en meer anderen die deze nieuwe constitutie begrijpde als tegenstrijdig aen de Catholieke Religie. Eenige daegen daarnae kwam hier een geheele opspraek tegen dezelve om lat men beweerde, ten eersten dat de notabelen niet van het volk gekozen waeren, maer van den kooning aangestelt, dus dat men hierin niet konde tegen het regt van het volk handelen. Deze notabelen waeren nog van den tijde des franschen gouvernements welk veel opspraak veroorsaekde, en die wederom als voorheen onder het fransch gouvernement de overhand hadden. Dog vaerde het gouvernement voort met wetten te geven niettegenstaenden het miscontentement der inwoonders.

Een weinig daarnaer gaf de koning der Nederlanden een decreet waerdoor hij aanstelde eenen ministre du Culte om over de geestelijke zaeken te raedplegen. Dan stelde hij aen een commissie van Staet te Brusselt bestaende uijt drij leden van den Roomschen godsdienst, om over de puncten der aengelegenheden van den Roomsch Catholyken godsdienst te handelen en hieraf dan kennisse te geven aan den koning, dus geheel tegen het gezag der bisschoppen. —

Een wijnig daernae kwam een decreet van den koning dat niemand in het openbaar tegen de constitutie mogt spreeken nog schrijven. Dog niettegenstaende dit decreet wierd van den bisschop van Gent en alle bisschoppen van Branbant en Luijksland eenen circulairen brief gezonden aen hunne onderdaenen door welke aan alle Christenen verboden werd den eed aen de constitutie te doen.

Dese circulairen brief bevatte vijf reden waerom den eed ongeoorloofd waer: 1° De vrije denkwijs over ieder godsdienst, 2° protectie van allen godsdienst 3° de magt der provinciale staeten over de uijtwendige oefeninge der godsdienst 4° het verbod van over de constitutie te spreken welk was tegen het recht der bisschoppen die hunne geloovigen de waarheid moesten leeren 5° over den magt die den koning hem aenmaetigde over de openbaere onderwijsinge welk recht hij wilde alleen aen hem te zijn.

20 December. Naedat over eenigen tijd van den koning der Nederlanden een decreet was gegeven dat voor alle religien gelijk ten tijde van het fransch gouvernement eenen ministre de culte zoude gestelt worden, en voor

den Roomschen godsdienst eene commissie was, gelijk ik hierboven gezegd hebbe, zoo zag men hier op volgen het volgende decreet van den Koning:

Maestricht den 14 December 1815.

De Gouverneur der provincie Limbourg, Ridder van de Order van den Nederlandschen Leeuw.
Aan de Heeren Burgemeesters in de Provincie.

M. M. Les maires de la province sont prévenus par la présente circulaire, que d'après l'intention de Sa Majesté il sera adressé le 20 de ce mois, dans toutes les églises du Roiaume, des prières au Très-Haut, en action de grâce, pour le bienfait de la paix. Ils sont invités à soigner que cette cérémonie se fasse avec décence et recueillement. Hiernae volgt den circulaire in duijts geschreven.

M. M. H. H. Zijne Majesteijt bij besluijt van den 5 dezer maend bepaeld hebbende dat op Woensdag den 20 daeraenvolgende in alle kerken der onderscheidene gezindheden in dit Koninkrijk een plegtige dagstond zal gehouden worden, wegens den zoo gelukkigen geslotenen algemeenen vreeden en deswegen door mij en van wegen het Roomsch Catholijk kerkbestuur, de aenschrijving aan de respectieve geestelijkheid gedaan zijnde, nodig ik u uijt, om te willen zorgen dat de godsdienstige plegtigheid op den gezegden dag, volgens Zijner Majesteits bedoeling, met gepasten ernst in de voegzame stilte kan worden gevierd.

De Gouverneur voornoemd
C. de Brouckere.

Niettegenstaende deze ardonnantie van den Koning hebben zich de geestelijkheid niet onderworpen aan dit decreet, dewijl sij geen orders hadden van hun respectievelijke geestelijkheid of bisdom. —

10 Meert, kwam een decreet van den koning betreffende de verswegene erfpachten der geestelijke goederen waervan er nog vele versweegen waren en van de bezitters aen niemand betaelt werden, dat alle die deselve versweegene erfpachten zoude aen het gouvernement aengeven met vijf jaeren die verloopen waeren konden voldoen. En dan voor het toekoomende moesten stellen eenen nieuwen titre om deze jaeren vrij te krijgen, zag men veele menschen dezelven aengeven.

10 April. Daarnae kwam een ander decreet betreffende de versweegen goederen behelsende als volgt: Dat alle bezitters van versweegene geestelijke goederen vrij waren van alle versweegen achterstand, wanneer sij aan het gouvernement kenbaar maekten alle gronden die versweegen waeren en van hun beseeten waeren. Deze arglistige wet was oorsaek dat vele menschen hunne verswegen goederen aangaven. Dan, de vrees van consientie was geheel in dese tijden uijtgeblust en de onregtvaerdigheid had de overhand. —

20 Mei. De Koning der Nederlanden ziende dat hij zijn oogwit niet konde bereiken bij den Stoel van Roomen, nam een dekreet dat hij wilde dat het concordaet tusschen Vrankrijk en den stoel van Roomen gemaekt hier in het land moest onderhouden worden. Ook de lois organiques dewelke nogtans in Vrankrijk tegen den wil van Romen gemaekt was en waertegen de Paus protesteerde.

25 Juli. Dewijl de paters Capucinen te Maeseijck nae de verandering van tijd te weeten nae dat Vrankrijk ons land had afgestaen, wederom in het klooster waeren gegaen, en dus deden hunnen vorigen dienst, en zelfs hunne ordershabijten hadden aengetrokken, en in dezelven in het openbaer op de straeten kwaemen, naedat sij ten tijden van twee jaer hadden uitgeoefend zonder tegenspreeken, soo kwam een order van het gouvernement aen den rechter te Maeseijk, den jongen Heer Gelders, van de paters Capucinen te verbieden van op de straten meer in hun habijt te verschijnen, welk ook door den bovengenoemden richter in den naem van het gouvernement is verboden geworden.

27 Juli. In desen maend is te Maeseyck aangekoomen eenen koninglijken Commissaris met order van te veranderen de magistraet dewelken van den tijd der franschen provisoir gebleven was. De magistraet bestond in eenen maire (de Heer N. A. Matthei) adjoint en Conseil municipale, en werd door dezen commissaire door order van den Koning veranderd in eenen magistraet bestaende in drij borgemeesters, en eenen raed. 's Avonds was de stad vol vreugde.

8 September. In dit en voorleden jaer heb ik verandert den thooren en het pastoreel huis.

. . . . . .

1819 November: den 6 November is in Maeseijck geschied eene justitie. Eene walinne met haeren zoon welke sedert eenigen tijd woonde onder Aldeneijk en overtuigt van baanstrooperije werd te Maeseyck gecondemneert om te zitten met haren zoon een uur lang aan de pael waernaer een brandmerk op den merkt te Maeseyck. Daer waeren duijsende menschen om dit te zien, dewijl men sedert het jaer 1791 geen publieke justitie meer in kleine plaetsen gezien hadde. Dan alle kwaaddoeners werden eertijds (hetgene nu verandert is tot spiegel van anderen) gestraft in de hoofdplaats van het departement te weten Maestrigt.

EINDE.